

LIETUVOS VYRIAUSIAJAM ADMINISTRACINIAM TEISMUI

info@lvat.lt (siunčiama el. paštu)

PAREIŠKIMAS

DĖL CENTRINIO VALSTYBINIO ADMINISTRAVIMO SUBJEKTO PRIIMTO NORMATINIO ADMINISTRACINIO AKTO ATITIKTIES ĮSTATYMAMS

2023 m. balandžio 12 d.

Pareiškėjas: Lietuvos Respublikos Seimo narys Antano Matulo
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius

Ginčijamą teisės aktą priėmusi institucija: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
A. Jakšto g. 4, 01105 Vilnius

1. Pareiškėjas Lietuvos Respublikos Seimo narys Antanas Matulas (toliau – **Pareiškėjas**), vadovaudamasis Administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – **ABTĮ**) 112 str. 1 d., teikia šį pareiškimą iširti, ar 2022 m. rugsėjo 2 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-293 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymo Nr. 540 „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – **Įsakymas**) patvirtinto Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo (toliau – **Aktualios redakcijos aprašas**) 9.2., 9.3., 9.4. p. ta apimtimi, kuria nustatyti nauji paviršinio vandens telkinio (toliau – **Telkinys, Telkiniai**) pakrančių apsaugos juostų dydžiai bei 6 p. tiek, kiek jame nenustatyta Telkinių pakrančių apsaugos zonų dydžio išimtis, pagal normos turinį ir reguliavimo apimtį neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – **Konstitucija**) 46 str. 1 d. įtvirtinai ūkinės veiklos laisvei bei pareigai šią laisvę riboti proporcingai; Konstitucijos 23 str. 3 d. įtvirtintai pareigai teisingai atlyginti už ribojamą nuosavybę; konstituciniams teisėtų lūkesčių bei atsakingo valdymo principams; Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. 4 p. įtvirtintiems teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principams, 7 str. nustatytai teisėkūros subjekto pareigai konsultuotis su visuomene bei Konstitucijos 33 str. 2 d. įtvirtinai piliečių teisei dalyvauti valdant savo šalį, kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus

I. FAKTINĖS PAREIŠKIMO APLINKYBĖS

2. 2001 m. lapkričio 7 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministras įsakymu Nr. 540 „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo taisyklių patvirtinimo“ patvirtino Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašą (toliau – **Ankstesnės redakcijos aprašas**).
3. Ankstesnės redakcijos aprašo (suvestinė redakcija 2022 m. birželio 23 d.) II skyriaus normos, reguliavusios Telkinių pakrančių apsaugos juostas, numatė:

„5. Apsaugos juostos išorinė riba turi būti nutolusi nuo pakrantės šlaito, o kai pakrantės šlaito nėra, – nuo kranto linijos tokiu atstumu (atstumas matuojamas teritorijos projekcijoje):

5.1. prie ilgesnių kaip 10 km upių ir ant tokių upių įrengtų tvenkinių bei prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas didesnis kaip 0,5 ha, dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas didesnis kaip 2 ha:

5.1.1. kai pakrantės žemės paviršiaus vidutinis nuolydžio/polinkio kampas iki 5° – 5 m;

5.1.2. kai pakrantės žemės paviršiaus vidutinis nuolydžio/polinkio kampas nuo 5° iki 10° – 10 m;

5.1.3. kai pakrantės žemės paviršiaus vidutinis nuolydžio/polinkio kampas 10° ir didesnis – 25 m;

5.2. prie 10 km ir trumpesnių upių, ežerų ir tvenkinių, kurių plotas ne didesnis kaip 0,5 ha, dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas 0,1–2 ha, bei prie visų kanalų – du kartus mažesniu atstumu nei nurodyta 5.1.1–5.1.3 punktuose;

5.3. prie valstybiniuose parkuose, draustiniuose arba biosferos rezervatuose esančių paviršinių vandens telkinių – du kartus didesniu atstumu nei nurodyta 5.1–5.2 punktuose;

5.4. kai su paviršiniu vandens telkiniu ribojasi pelkė, Apsaugos juosta nustatoma 5 metrų atstumu nuo pelkės išorinės ribos.

6. Miestų ir miestelių teritorijose prie paviršinių vandens telkinių Apsaugos juostos nustatomos vadovaujantis šio Tvarkos aprašo 5 punkte išdėstytomis bei šiomis nuostatomis:

6.1. gyvenamosiose teritorijose – 5.1–5.3 punktuose nurodyti atstumai didinami 2 kartus, išskyrus 6.2 punkte nustatytas išimtis;

6.2. užstatyose miestų dalyse (išskyrus 6.3. papunktyje nurodytas), kai prie paviršinio vandens telkinio yra įrengta arba numatoma įrengti bendro naudojimo krantinę ir/arba kitą viešą rekreacinę įrangą (statinius) arba planuojama statyti paviršinių nuotekų valymo įrenginius (tik tais atvejais, kai esama nuotekų tvarkymo sistema neturi valymo įrenginių), kurių statytojas ar užsakovas yra viešasis geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas arba paviršinių nuotekų tvarkytojas, – Apsaugos juostos plotis gali būti sumažinamas arba Apsaugos juosta gali būti nenustatoma;

6.3. infrastruktūros, pramonės ir sandėlių teritorijose – 5.1–5.3 punktuose nurodyti atstumai didinami 3 kartus.

7. Paviršiniuose vandens telkiniuose esančiose salose, kurių plotas 3 ha ir mažiau, visas salos plotas priskiriamas Apsaugos juostai (išskyrus salas, esančias miestų ir miestelių teritorijoje).

4. 2022 m. rugsėjo 2 d. Įsakymu buvo patvirtintas Aktualios redakcijos aprašas, kuriuo iš esmės pakeisti Telkinių pakrančių apsaugos juostų dydžiai. Aktualios redakcijos aprašas įsigaliojo 2023 m. sausio 1 d. (Priedas Nr. 1). Aktualios redakcijos Aprašo III skyrius šiuo metu numato, jog:

„9. Paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juostos išorinė riba nuo paviršinio vandens telkinio ribos turi būti nutolusi tokiu atstumu (šis atstumas matuojamas horizontalioje plokštumoje):

Paviršinio vandens telkinio kategorija, dydis (ilgis ir (ar) plotas)	Paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juostos dydis			
	Į kaimo ir miesto gyvenamąsias vietas nepatenkančiose teritorijose	Kaimo gyvenamosiose vietovėse	Miesto gyvenamosiose vietovėse	Prie miesto gyvenamosiose vietovėse esančių upių, kurios patenka į valstybinius ar savivaldybių draustinius, valstybinius parkus, biosferos stebėsenos teritorijas arba yra nutolusios nuo minėtų saugomų teritorijų ne daugiau kaip 30 m (toliau – miesto gyvenamojoje vietovėje esanti saugoma teritorija)
9.2. prie 100 km ir ilgesnių upių, prie ežerų, tvenkinių, kurių plotas – 200 ha ir didesnis;	30 m	30 m	10 m	30 m
	upių ruožuose, kuriuose upės plotis – 5 m ir mažesnis, paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juosta mažinama iki 10 m	upių ruožuose, kuriuose upės plotis – 5 m ir mažesnis, paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juosta mažinama iki 10 m		upių ruožuose, kuriuose upės plotis 5 m ir mažesnis, paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juosta mažinama iki 10 m

<p>9.3. <i>prie ilgesnių kaip 10 km, bet trumpesnių kaip 100 km upių, prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas yra 10–200 ha, dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas – 2 ha ir daugiau, ir prie visų kanalų;</i></p>	<p>10 m</p>	<p>10 m</p>	<p>10 m</p>	<p>10 m</p>
<p>9.4. <i>prie 10 km ir trumpesnių upių, ežerų ir tvenkinių, kurių plotas – iki 10 ha, dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas – iki 2 ha.</i></p>	<p>5 m</p>	<p>5 m</p>	<p>5 m</p>	<p>5 m</p>

5. Sugretinus cituojamas Ankstesnės ir Aktualios redakcijos aprašų nuostatas, matyti, jog inicijuotu teisiniu reguliavimu buvo reikšmingai padidintas Telkinių pakrančių apsaugos juostų dydis, pvz.:

- a) anksčiau prie 9 km ilgio upės, nepatenkančios į miestų ir miestelių teritoriją, kurios pakrantės žemės paviršiaus vidutinis nuolydžio/polinkio kampas siekė iki 5°, buvo nustatytas 2,5 m pločio pakrantės apsaugos juostos dydis (Anksčiau galiojusios redakcijos aprašo 5.2, 5.1.1. p.). Tuo tarpu dabar tokiai upei taikomas 5 m pločio pakrantės apsaugos juostos dydis (Aktualios redakcijos aprašo 9.4 p.). Taigi, pakrantės apsaugos juostos plotis **padidėjo dvigubai**;
- b) anksčiau prie 11 km ilgio upės, nepatenkančios į miestų ir miestelių teritoriją, kurios pakrantės žemės paviršiaus vidutinis nuolydžio/polinkio kampas siekė iki 5°, buvo nustatytas 5 m pločio pakrantės apsaugos juostos dydis (Anksčiau galiojusios redakcijos aprašo 5.1.1. p.). Tuo tarpu dabar tokiai upei taikomas 10 m pločio pakrantės apsaugos juostos dydis (Aktualios redakcijos aprašo 9.3 p.). Taigi, pakrantės apsaugos juostos plotis **padidėjo dvigubai**;
- c) anksčiau prie 101 km ilgio upės, nepatenkančios į miestų ir miestelių teritoriją, kurios pakrantės žemės paviršiaus vidutinis nuolydžio/polinkio kampas siekė iki 5°, buvo nustatytas 5 m pločio pakrantės apsaugos juostos dydis (Anksčiau galiojusios redakcijos aprašo 5.1.1. p.). Tuo tarpu dabar tokiai upei taikomas 30 m pločio pakrantės apsaugos juostos dydis (Aktualios redakcijos aprašo 9.2 p.). Taigi, pakrantės apsaugos juostos plotis **padidėjo šešis kartus**.

6. Ankstesnės redakcijos aprašo (suvestinė redakcija 2022 m. birželio 23 d.) III skyriaus normos, reguliavusios Telkinių apsaugos zonas, numatė:

9. Apsaugos zonų išorinė riba nuo kranto linijos turi būti nutolusi tokiu atstumu (atstumas matuojamas teritorijos projekcijoje):

9.1. prie Nemuno, Neries bei prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas didesnis kaip 200 ha, – 500 m, išskyrus išimtis, nustatytas Tvarkos aprašo 11 punkte;

9.2. prie 9.1 punkte nenurodytų ilgesnių kaip 50 km upių ir ant tokių upių įrengtų tvenkinių bei prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas 10–200 ha, – 200 m, išskyrus išimtis, nustatytas šio Tvarkos aprašo 11 punkte;

9.3. prie 50 km ir trumpesnių upių ir ant tokių upių įrengtų tvenkinių bei prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas mažesnis kaip 10 ha, bet didesnis kaip 0,5 ha, taip pat prie dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas didesnis kaip 2 ha – 100 m, išskyrus išimtis, nustatytas šio Tvarkos aprašo 11 punkte.

13. Trumpesnėse kaip 5 km upėse, prie jose esamų sureguliuotų ilgesnių kaip 100 m ilgio ruožų ir tarp jų įsiterpusių nesureguliuotų ruožų, trumpesnių kaip 100 m ilgio, Apsaugos zonų plotis lygus pagal šio Tvarkos aprašo II skyriaus nuostatas nustatomų Apsaugos juostų pločiui. Ši nuostata netaikoma iš ežerų ištekantių upių sureguliuotose ruožuose ir/arba upių sureguliuotose ruožuose, kurie yra valstybiniuose parkuose, valstybiniuose bei savivaldybių draustiniuose arba biosferos rezervatuose.

7. Aktualios redakcijos Aprašo II skyrius šiuo metu numato, jog:

5. Paviršinio vandens telkinio apsaugos zonos išorinė riba nuo paviršinio vandens telkinio ribos arba jo dengiamos teritorijos ribos turi būti nutolusi tokiu atstumu (šis atstumas matuojamas horizontalioje plokštumoje):

5.1. prie Nemuno, Neries, Kuršių marių rytinėje pakrantėje (nuo Klaipėdos valstybinio jūrų uosto pietinės ribos iki Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos valstybės sienos), prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas yra didesnis kaip 200 ha, – 500 m, išskyrus išimtis, nustatytas Tvarkos aprašo 6 punkte;

5.2. prie Tvarkos aprašo 5.1 papunktyje nenurodytų 50 km ir ilgesnių upių, prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas yra 10–200 ha, – 200 m, išskyrus išimtis, nustatytas Tvarkos aprašo 6 punkte;

5.3. prie trumpesnių kaip 50 km upių, prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas yra 0,5–10 ha, prie dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas yra 2 ha ir didesnis, – 100 m, išskyrus išimtis, nustatytas Tvarkos aprašo 6 punkte;

5.4. upės vagoje įrengto tvenkinio paviršinio vandens telkinio apsaugos zona nustatoma tokio dydžio kaip per jį tekančios upės, kaip nurodyta Tvarkos aprašo 5.1-5.3 papunkčiuose. Kai šio tvenkinio paviršinio vandens telkinio pagal jo plotą apsaugos zona turi būti didesnė nei per jį tekančios upės, ji nustatoma atsižvelgiant į tvenkinio plotą vadovaujantis Tvarkos aprašo 5.1-5.3 papunkčiais.

6. Paviršinio vandens telkinio apsaugos zonos plotis toks pats kaip pagal Tvarkos aprašo III skyriaus nuostatas nustatytos paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juostos prie šių paviršinių vandens telkinių:

6.1. dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas – iki 2 ha;

6.2. kanalų;

6.3. miesto gyvenamojoje teritorijoje esančių paviršinių vandens telkinių ir paviršinių vandens telkinių, kurių paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juosta patenka į miesto gyvenamąją teritoriją

8. Sugretinus cituojamas Ankstesnės ir Aktualios redakcijos aprašų nuostatas, matyti, jog inicijuotu teisiniu reguliavimu buvo reikšmingai padidintas ir Telkinių apsaugos zonų dydis, nes Aktualios redakcijos aprašo 6 p., priešingai nei Anksčiau galiojusios redakcijos 13 p., nebėra numatoma, jog upių, nepatenkančių į miestų teritorijas, apsaugos zonų dydis yra lygus pakrantės apsaugos juostos dydžiui, dėl ko:

- a) anksčiau prie 4 km ilgio upės, nepatenkančios į miestų ir miestelių teritoriją, kurios pakrantės žemės paviršiaus vidutinis nuolydžio/polinkio kampas siekė iki 10°, buvo nustatytas 5 m pločio apsaugos zonos dydis (Anksčiau galiojusios redakcijos aprašo 13., 5.2, 5.1.2. p.). Tuo tarpu dabar tokiai upei taikomas 100 m pločio apsaugos zonos dydis (Aktualios redakcijos aprašo 5.3 p.). Taigi, Telkinio apsaugos zonos plotis **padidėjo dvidešimt kartų**
- b) anksčiau prie 4 km ilgio upės, nepatenkančios į miestų ir miestelių teritoriją, kurios pakrantės žemės paviršiaus vidutinis nuolydžio/polinkio kampas siekė iki 5°, buvo nustatytas 2,5 m pločio apsaugos zonos dydis (Anksčiau galiojusios redakcijos aprašo 13., 5.2, 5.1.1. p.). Tuo tarpu dabar tokiai upei taikomas 100 m pločio apsaugos zonos dydis (Aktualios redakcijos aprašo 5.3 p.). Taigi, apsaugos zonos plotis **padidėjo net keturiasdešimt kartų;**

9. Sutiktina, jog su nauju, Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. įtvirtintu teisiniu reguliavimu, ne visais atvejais Telkinio pakrantės apsaugos juostos ir zonos dydžiai, juos lyginant su Ankstesnės redakcijos aprašu, padidėjo kelis kartus (yra atvejų, kai aptariami dydžiai net sumažėjo). Tačiau šio pareiškimo 5 ir 8 p. aprašytas juostų bei zonų padidėjimas reikšmingai paliečia Lietuvos žemės ūkį ir daro tiesioginę įtaką žemės ūkio veiklą vykdančių subjektų teisei verstis žemės ūkio veikla. Mat didžiausias ir reikšmingiausias Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžio pokytis nustatytas būtent prie tų Telkinių, kurie ribojasi su Lietuvos ūkininkų dirbamais žemės laukais. Aktualios redakcijos aprašas yra taikomas ir sureguliuotoms upėms¹, kurios driekiasi per/palei kaimų gyvenvietėse esančius dirbamus žemės laukus. Sureguliuotos upės realybėje yra melioracijos grioviai, kuriais, suregulius upę, ta upė teka. Tokių sureguliuotų upių pakrantės žemės paviršiaus vidutinis nuolydis/polinkio kampas dažniausiai ir siekia iki 5°. Todėl šio pareiškimo 5 ir 8 p. aprašytas Telkinių pakrančių apsaugos juostų bei zonų pločio pokytis yra itin reikšmingas Lietuvos žemės ūkiui.
10. Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 99 str. nurodyta, jog Telkinių apsaugos zonose draudžiama:
- barstyti ar purkšti iš lėktuvų ar kitų skraidančių aparatų augalų apsaugos produktus ir mineralines trąšas (3 p.);
 - tręšiant per metus į vieną hektarą dirvos įterpti daugiau kaip 80 kilogramų azoto ir 15 kilogramų fosforo veikliosios medžiagos (4 p.);
11. Toks trąšų ir kitų produktų ribojimas turi tiesioginę įtaką tiek žemės ūkio veiklai, tiek jos metu gaunamos žemės ūkio produkcijos kiekiui ir kokybei. Oficialios statistikos portalo duomenimis² 2022 m. Lietuvoje iš 1 hektaro vidutiniškai buvo gauta 4,07 tonos grūdinių augalų. Pagal Lietuvoje naudojamas tręšimo rekomendacijas³, norint gauti 4 tonas:
- kviečių - 1 hektare dirvos turi būti atitinkamai 88 kg azoto ir 48 kg fosforo;
 - avižų - 1 hektare dirvos turi būti atitinkamai 92 kg azoto ir 44 kg fosforo;
 - rugių - 1 hektare dirvos turi būti atitinkamai 84 kg azoto ir 10 kg fosforo.
12. Atkreiptinas dėmesys, jog Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 99 str. 4 p. nenumato išimties, leidžiančios nukrypti nuo nurodytų trąšų kiekio. Dėl ko nepaisant dirvoje natūraliai esančio fosforo ir azoto trąšų kiekio, tais atvejais, kai šis kiekis yra itin mažas, nebus galima šių trąšų naudoti daugiau nei numatyta minėtoje įstatymo normoje.
13. Dirvoje esantis mažesnis nei rekomenduotina maistinių medžiagų kiekis ne tik sumažina derliaus gausą, bet ir prastina jo kokybę. Pavyzdžiui, jei avižoms stinga fosforo, gali užderėti tik pašarui, t. y. tik gyvulių šėrimui, tinkamos avižos. Dėl ko Telkinių pakrančių apsaugos zonų pločio didinimas daro tiesioginę įtaką žemės ūkio produkcijos kiekiui bei kokybei. O tai atitinkamai daro tiesioginę įtaką ir pačiai žemės ūkio veiklai.
14. Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 100 str. 2 p. nurodyta, jog Telkinių pakrančių apsaugos juostose draudžiama dirbti žemę, naudoti trąšas, cheminius augalų apsaugos produktus, kitas chemines medžiagas ir jų mišinius.
15. 2020 m. balandžio 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 339 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gruodžio 11 d. nutarimo Nr. 1248 „Dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo patvirtintos

¹ Pastaba: sureguliuota upė - ištiesinta, pagilinta ir pertvarkyta upė ar upės vagos ruožas, skirtas dirvožemio vandens režimui sureguliuoti ir vandens pertekliui iš sausinamų plotų nuleisti (Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministro 2006 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. 3D-2 „Dėl melioracijos techninio reglamento MTR 2.02.010:2006 „Melioracijos statiniai. Pagrindiniai reikalavimai“ patvirtinto Melioracijos techninio reglamento MTR 2.02.010:2006 10.19 p.).

² <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=8fef6585-0d4a-4b9b-ae6a-3cc528a70adb#/>

³ <http://www.agrozinios.lt/portal/categories/109/1/0/1/article/12889/kompleksines-npk-trasos> (Lentelė: „Maisto medžiagų kiekiai kilogramais, reikalingi 1 tonai produkcijos užauginti“)

Kompensacijos dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nurodytose teritorijose, nustatytose tenkinant viešąjį interesą, apskaičiavimo ir išmokėjimo metodikos⁴ (toliau – **Nuostolių atlyginimo metodika**) lentelėje, pavadinimu „Didžiausių koeficiento Kn dydžių parinkimo pagal taikomų apribojimų apimtis lentelė“, patikslinta, jog į Telkinių pakrančių apsaugos juostų teritoriją patenkančiose teritorijose draudžiama:

- a) sodinti želdinius (išskyrus žolinius augalus), įveisti miškus, parkus, medelynus, pramoninius sodus (2 p.);
 - b) kirsti medžius ar krūmus(2 p.);
 - c) įrengti gyvūnų laikymo aikštes, vielines užtvaras ir metalines tvoras (2 p.);
 - d) mechanizuotai laistyti žemės ūkio kultūras (2 p.);
 - e) tręšti organinėmis ir mineralinėmis trąšomis (2 p.);
 - f) naudoti augalų apsaugos produktus (2 p.);
 - g) barstyti iš lėktuvų chemines augalų apsaugos priemones ir mineralines trąšas (2 p.);
 - h) naudoti skystąsias trąšas(2 p.);
 - i) atlikti melioravimo darbus (2 p.);
 - j) vykdyti žemės darbus ar požeminius darbus, keisti žemės paviršiaus altitudes daugiau kaip 0,3 metro (kasti gruntą arba užpilti papildomą grunto sluoksnį) (2 p.);
 - k) statyti fermas (3 p.);
 - l) suarti, sausinti arba kitaip keisti natūralių pievų ir ganyklų žolynų būklę ir sudėtį (5 p.);
 - m) arti ar kitaip dirbti žemę (5 p.).
16. Taigi, Telkinių apsaugos zonose yra reikšmingai ribojamas trąšų naudojimas, o pakrančių apsaugos juostose apskritai yra draudžiama visa su pasėliais susijusi žemės ūkio veikla (toliau – **Žemės ūkio veiklos draudimas**). Atsižvelgiant į tai, Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydis daro tiesioginį poveikį Lietuvos ūkininkams, nes didėjant Telkinių pakrančių apsaugos juostos ir zonos dydžiui (ir atitinkamai – faktiniam šių teritorijų plotui) ūkininkai veiklos prasme praranda dalį žemės ūkio paskirties dirbamų žemės sklypų. Ir šis pokytis paliečia labai didelę dalį Lietuvos ūkininkų, nes net 411 807 vnt.⁵ Lietuvos žemės ūkio paskirties žemės sklypų, kuriuose deklaruoti pasėliai, ribojasi su Telkiniais, prie kurių nustatomos pakrančių apsaugos zonos, iš kurių net 202 818 vnt. patenka į pakrančių apsaugos juostų teritoriją.
17. Pareiškėjas yra įsitikinęs, jog dėl žemiau nurodytų argumentų Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p., kuriais nustatyti nauji Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžiai, nepagrįstai ir neproporcingai riboja Konstitucijos 46 str. 1 d. įtvirtintą ūkinės veiklos laisvę bei prieštarauja Konstitucijos 23 str. 3 d. įtvirtintai pareigai teisingai atlyginti už ribojamą nuosavybę. O atsižvelgdamas į paskesnėse pareiškimo dalyse detaliai aptartą teisėkūros procesą, Pareiškėjas taip pat mano, jog dėl padarytų teisėkūros procedūros pažeidimų, Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. taip pat prieštarauja konstituciniams teisėtų lūkesčių ir atsakingo valdymo principams; o Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4. p. prieštarauja dar ir Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. 4 p. įtvirtintiems teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principams, šio teisės akto 7 str. nustatyta teisėkūros subjekto pareigai konsultuotis su visuomene ir Konstitucijos 33 str. 2 d. įtvirtinai piliečių teisei dalyvauti valdant savo šalį, kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskūsti jų sprendimus.
18. Todėl Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui yra būtina iširti Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. atitiktį nurodyto teisinio reguliavimo nuostatoms.

⁴<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/073b348078d111eaa38ed97835ec4df6>

⁵ Pastaba: duomenys paimti iš Atsakovo 2022 m. birželio 7 d. Teisės aktų informacinėje registruoto Įsakymo ir Aktualios redakcijos aprašo projekto priedo - lydraščio (Priedas Nr. 2).

II. PAGRINDAS KREIPTIS Į ADMINISTRACINĮ TEISMĄ SU ABSTRAKČIU PRAŠYMU IŠTIRTI NORMINIO ADMINISTRACINIO AKTO TEISĖTUMĄ

19. Administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – **ABTĮ**) 21 str. 1 d. 2 p. nustatyta, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra vienintelė ir galutinė instancija byloms dėl norminių administracinių aktų, kuriuos priėmė centriniai valstybinio administravimo subjektai, teisėtumo, taip pat šio įstatymo 17 str. 1 d. 11 p. nurodytoms byloms. To paties įstatymo 112 str. 1 d. numatyta, kad kreiptis į administracinį teismą prašydami iširti, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, turi teisę Seimo nariai, Seimo kontrolieriai, vaiko teisių apsaugos kontrolierius, lygių galimybių kontrolierius, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareigūnai, bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai, prokurorai ir profesinės savivaldos asociacijos, įsteigtos pagal įstatymą vykdyti viešąsias funkcijas. Nurodyti subjektai taip pat turi teisę kreiptis į administracinį teismą prašydami iširti konkrečios bendrijos, politinės partijos, politinės organizacijos ar asociacijos priimto bendro pobūdžio teisės akto teisėtumą. Šioje dalyje nurodyti subjektai, išskyrus bendrosios kompetencijos ir specializuotus teismus, kreipiasi į administracinį teismą su pareiškimu.
20. Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas teisę kreiptis su šiuo pareiškimu turi, kadangi:
21. **Pirma**, Aktualios redakcijos aprašo nuostatas patvirtino Lietuvos Respublikos aplinkos ministras savo įsakymu. Taigi, Aktualios redakcijos aprašas yra priimtas centrinio valstybinio administravimo subjekto ir šio teisės akto teisėtumo tyrimas patenka į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kompetenciją.
22. **Antra**, šį pareiškimą teikia Lietuvos Respublikos Seimo narys Antanas Matulas. ABTĮ 112 str. 1 d. tiesiogiai įtvirtina teisinį pagrindą Seimo nariams kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą su prašymu iširti norminio administracinio akto teisėtumą. Todėl, Pareiškėjas vertina, kad jis yra tinkamas subjektas kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą su pareiškimu dėl norminio administracinio akto teisėtumo.
23. ABTĮ 112 str. tarp subjektų, kurie turi teisę kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, Lietuvos Respublikos Seimo nariai yra įtvirtinti daugiskaita, taip suponuojant, jog ABTĮ 112 str. 1 d. numatytą teisinį pagrindą kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą turi tik daugiau nei vienas Seimo narys. Tačiau aktualioje Lietuvos vyriausiojo teismo praktikoje yra pripažįstama ir vieno Seimo nario teisė kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą ABTĮ 112 str. numatytu pagrindu⁶. Dėl to Pareiškėjas mano, kad jam, šiuo atveju, įstatymai nenumato ribojimų kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą ABTĮ 112 str. pagrindu.
24. Taigi, Pareiškėjas yra subjektas, galintis su šiuo pareiškimu kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą ir prašyti teismo iširti Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. P. atitiktą aukštesnių teisės aktų nuostatomis ABTĮ 112 str. 1 d. pagrindu.

III. TEISINIAI ARGUMENTAI

3.1. Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. prieštarauja Konstitucijos 46 str. 1 d. įtvirtinai ūkinės veiklos laisvei bei pareigai šią laisvę riboti proporcingai

25. Konstitucijos 46 str. 1 d. nurodyta, jog Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – **Konstitucinis Teismas**) doktrinoje išaiškinta, jog Konstitucijos 46 str. 1 d. nuostata „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva“ apibrėžia tautos ūkio pagrindą, kuris yra šios vertybės: privačios nuosavybės teisė, asmens ūkinės veiklos laisvė, iniciatyva. Šios trys vertybės yra tarpusavyje glaudžiai susijusios⁷, tarp vertybių yra pusiausvyra ir kiekviena iš šių vertybių (konstitucinių principų) turi būti aiškinama nepaneigiant

⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. kovo 4 d. nutartis Nr. el-3-968/2020.

⁷ Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas.

kitos vertybės⁸. Todėl asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos negalima atsieti nuo privačios nuosavybės teisės. Atsižvelgiant į tai, Konstitucinio Teismo praktikoje išaiškinta, jog Konstitucijos 46 str. 1 d. pamatinis vaidmuo skiriamas būtent privačiai nuosavybei – vienai iš pagrindinių vertybių, kuriomis grindžiamas tautos ūkis⁹. **Todėl asmens konstitucinė teisė į nuosavybę yra esminė asmens ūkinės laisvės įgyvendinimo sąlyga ir kad ribojant asmens teisę į nuosavybę yra ribojama ir asmens ūkinės veiklos laisvė.**

26. Taigi, Konstitucijos 46 str. 1 d. privalo būti aiškinama sistemiškai su Konstitucijos 23 str., kuriame be kita ko įtvirtinta, jog „Nuosavybė neliečiama. Nuosavybės teises saugo įstatymai. Nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama“. Konstitucinio Teismo doktrinoje¹⁰, aiškinančioje nuosavybės teisės turinį ir jos ribojimo juridinius pagrindus, išaiškinta, jog teisė į nuosavybę gali būti ribojama dėl turto pobūdžio ir (arba) dėl kitų priežasčių, kai neapribojus šios teisės nebūtų galima apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintų vertybių, būtų pakenkta viešajam interesui. Teisė į nuosavybę yra konstitucinė asmens teisė ir įstatymų leidėjas, ribodamas šią teisę, yra saistomas Konstitucijos normų bei principų: šios teisės negalima riboti daugiau, negu tai būtina demokratinėje visuomenėje, kai reikia apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintas vertybes bei viešąjį interesą. **Pagal Konstituciją viešojo intereso (konstituciškai svarbaus tikslo) buvimas gali būti pagrindas apriboti asmens teisę į nuosavybę tik tuo atveju, kai dėl turto pobūdžio ir (arba) dėl kitų svarbių priežasčių neapribojus teisės į nuosavybę nebūtų įmanoma apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintų vertybių, būtų pakenkta viešajam interesui.** Konstitucinis Teismas, sistemiškai aiškindamas Konstitucijos 46 str. 3 d. įtvirtintą teisinį reguliavimą (*inter alia* siedamas jį su teisiniu reguliavimu, įtvirtintu šio straipsnio 1 d.), yra konstatavęs, kad valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi laikytis asmens ir visuomenės interesų derinimo principo, užtikrinti ir privataus asmens (ūkinės veiklos subjekto), ir visuomenės interesus¹¹.
27. Kaip minėta, Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. buvo reikšmingai padidintas Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydis, kuris dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų 99 str., 100 str. 2 p. įtvirtintų Telkinių pakrančių apsaugos juostose ir zonose taikomų draudimų, reikšmingai mažina žemės ūkio paskirties dirbamų žemės sklypų plotą. Todėl tai atitinkamai reikšmingai apribos Lietuvos ūkininkų žemės ūkio veiklą.
28. Atsižvelgiant į aukščiau aptartą Konstitucinio teismo doktriną, konstatuotina, kad toks žemės ūkio ūkinės veiklos ribojimas, kai yra reikšmingai mažinamas žemės ūkio paskirties dirbamų žemės sklypų plotas, turi būti vykdomas griežtai laikantis proporcingumo principo - užtikrinant teisingą ir teisėtą pusiausvyrą tarp ūkinės veiklos subjektų (Lietuvos ūkininkų) teisės laisvai verstis žemės ūkio veikla bei ginčijamo Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. siektinų tikslų.
29. Įsakyme, kuriuo patvirtintas Aktualios redakcijos aprašas, nurodyta, jog Aktualios redakcijos aprašas yra parengtas vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymo 20 str. 2 d., kurioje nurodoma, jog paviršinių vandens Telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarką nustato Vyriausybės įgaliota institucija. Atitinkamai, Saugomų teritorijų įstatymo 20 str. 1 d. yra įtvirtintas Telkinių pakrančių apsaugos juostos nustatymo tikslas, nurodant: „*Kad į vandens telkinius nepatektų pavojingų medžiagų, vandens telkinių krantai būtų apsaugoti nuo erozijos, būtų užtikrintas vandens telkinių pakrančių ekosistemų stabilumas, išsaugota migracinių koridorių funkcija, saugomas vandens telkinių pakrančių gamtinis kraštovaizdis ir jo estetiškos vertybės, sudarytos palankios sąlygos rekreacijai, užtikrinta visuomenės teisė naudotis vandens telkiniais ir eiti jų pakrantėmis, išskiriamos paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos. Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos dalyje prie vandens telkinio nustatoma pakrančių apsaugos juosta*“.

⁸ Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2003 m. kovo 17 d., 2005 m. gegužės 13 d. nutarimai.

⁹ Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimas.

¹⁰ Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas.

¹¹ Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d., 2002 m. balandžio 9 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai.

- Taigi, remiantis Saugomų teritorijų įstatymo 20 str. 1 d., Telkinių pakrančių apsaugos juostos ir zonos nustatomos siekiant su aplinkosauga susijusių tikslų, kurie, savaime suprantama, patenka į viešojo intereso sritį.
30. Nors Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų nustatymas ir prisideda prie paviršinių vandens Telkinių apaugos ir jie yra būtini, ginčo atveju kyla abejonių, jog Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. nustatyti Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžiai yra minimaliai būtini, norint pasiekti Saugomų teritorijų įstatymo 20 str. 1 d. nustatytus tikslus. Dėl ko Pareiškėjui kyla pagrįsta abejonė, ar Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžiai nustatyti išlaikant teisingą pusiausvyrą tarp aplinkosauginių tikslų bei asmenų teisės verti žemės ūkio veikla.
 31. Atsakovas 2022 m. birželio 7 d. Teisės aktų informacinėje sistemoje (toliau – **TAIS**) registravo Įsakymo ir Aktualios redakcijos aprašo projektą¹². Prie šių teisės aktų priedų Atsakovas pridėjo lydraštį (toliau – **Lydraštis**) (Priedas Nr. 2), kuriame nurodyti Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžio pokyčio motyvai. Atsakovas šiame Lydraštyje nurodo, jog pakeisti esamą pakrančių apsaugos juostų ir zonų nustatymo tvarką (įskaitant ir pačius dydžius) be kita ko lėmė aplinkybė, jog anksčiau galioję Telkinių pakrančių apsaugos juostų bei zonų dydžiai buvo per maži ir neužtikrino vandens telkinių apsaugos nuo taršos.
 32. Atsakovas pastarąjį teiginį Lydraštyje grindė Lietuvos Žemės ūkio universiteto Vandens ūkio instituto 2009 m. parengtos ataskaitos „Apsauginių juostų bei zonų įrengimo/tvarkymo priemonių ir priemonių sausinamuose žemės plotuose taikymo, siekiant sumažinti vandens telkinių taršą, galimybių analizės atlikimas ir rekomendacijų priemonėms taikyti parengimas. 9 dalis“¹³ (toliau – **Ataskaita**) išvadomis (Priedas Nr. 3). Remiantis Ataskaita, **Lydraštyje** nurodyta, jog: „*Lietuvoje minimalus siektinas pakrantės apsaugos juostos plotis vandens tėkmėms turėtų būti ne mažiau kaip 10 m. Šiuo metu minimalūs pakrantės apsaugos juostos dydžiai (2,5 m ir 5 m) neužtikrina veiksmingą azoto sulaikymo*“.
 33. Tačiau susipažinus su Ataskaitos turiniu matyti, jog:
 - a) **pirma**, Ataskaitoje be Atsakovo rengtame Lydraštyje minėto 10 m pločio pakrančių apsaugos juostų dydžio, taip pat buvo siūloma nustatyti ir 3 m pločio pakrančių apsaugos juostų dydį prie 10 km ir trumpesnių upių (ir sureguliuotų), ežerų ir tvenkinių, kurių plotas ne didesnis kaip 0,5 ha, dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas 0,1–2 ha, bei prie visų magistralinių griovių ir kanalų (Ataskaitos 38 puslapis);
 - b) **antra**, priešingai nei įtvirtinta Aktualios redakcijos aprašo 9.2. p. (nustatančiame 30 m pločio pakrančių apsaugos juostų dydį), Ataskaitoje apskritai nesiūlyta nustatyti didesnio nei 10 m pločio pakrančių apsaugos juostų dydžio. Ataskaitos 38 p. nurodyta, jog prie ilgesnių kaip 10 km upių (ir sureguliuotų) ir ant tokių upių įrengtų tvenkinių bei prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas didesnis kaip 0,5 ha, dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas didesnis kaip 2 ha, siūloma nustatyti tik 10 m pločio pakrančių apsaugos juostos.
 34. Lydraštyje Atsakovas nepateikė jokio paaiškinimo, kodėl nukrypo nuo aukščiau aptartų Ataskaitos rekomendacijų. Nemotyvuota, kodėl ir kuo remiantis nustatomos didesnės nei 10 m pločio pakrančių apsaugos juostos ir kodėl atsisakyta prie kai kurių Telkinių nustatyti Ataskaitos rengėjo siūlytą 3 m pločio pakrančių apsaugos juostą. Lydraštyje nesiremiama ir jokių kitu moksliniu šaltiniu. Atsižvelgiant į tai, matyti, kad Atsakovas, grįsdamas teisinio reguliavimo pokytį, remiasi savarankiška Ataskaitos interpretacija, o ne tiksliais Ataskaitos duomenimis.
 35. Taip pat, atkreiptinas dėmesys, jog ir pati Ataskaita publikuota dar 2009 m. Lydraštyje nėra jokių motyvų/argumentų, kurie pagrįstų, jog dar prieš 13 metų parengtos Atskaitos rekomendacijos yra vis dar aktualios. Žemės ūkio veikla ir joje naudojamos techninės priemonės per 13 metų gerokai

¹² <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/bab276d0e62111ec896de0b71e988500>

¹³ <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vanduo/upes-ezerai-ir-tvenkiniai/aktualus-tyrimai-ataskaitos>

pasikeitė. Lietuvos ūkininkai šiuo metu naudoja naują žemės ūkio techniką, leidžiančią tiksliau ir optimaliau nustatyti tiek tręšimo perimetrą, tiek pačius tręšimo algoritmus. Todėl Pareiškėjui kyla pagrįsta abejonė, jog daugiau nei prieš 13 metų Ataskaitos rengėjo atlikta analizė bei jos rekomendacijos yra ne tik aktualios, bet ir šiuo metu siūlančios optimaliausią sprendimą, užtikrinantį teisingą ir teisėtą pusiausvyrą tarp siekio užtikrinti Telkinių švarą bei šalia šių Telkinių žemės ūkio veiklą vykdančių ūkio subjektų teisę ūkine veikla verstis netrukdomai.

36. Atsakovas, grįsdamas Telkinių apsaugos zonų dydžio pokytį, lydraštyje nurodo: „*Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų dydžiai išlieka tokie pat, kaip nustatyta Apraše (Ankstesnės redakcijos aprašas – aut. pastaba), tačiau patikslinti atvejai, kada paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos plotis gali būti prilyginamas pakrantės apsaugos juostos pločiui*“.
37. Tuo tarpu, kaip detalai aptarta šio skundo 8 p., Aktualios redakcijos aprašo 6 p. išimtimis yra itin didinamas Telkinių apsaugos zonų dydis, nes Aktualios redakcijos aprašo 6 p., priešingai nei Anksčiau galiojusios redakcijos 13 p., nebėra numatoma, jog upių, nepatenkančių į miestų teritorijas, apsaugos zonų dydis yra lygus pakrantės apsaugos juostos dydžiui. Aptariamam atveju tokių upių apsaugos zonos dydis padidėja net iki keturiasdešimt kartų. Tačiau Atsakovas Lydraštyje ne tik nepaiškina, kodėl nustato būtent tokį Aktualios redakcijos aprašo 6 p. reguliavimą, bet Lydraštyje apskritai pateikia klaidinančią informaciją: Aktualios redakcijos aprašo 6 p. ne patikslina atvejus, kada Telkinių apsaugos zonos plotis gali būti prilyginamas pakrantės apsaugos juostos dydžiui, o šiuos atvejus iš esmės keičia. Šis pokytis reikšmingai didina apsaugos zonos, patenkančios į žemės ūkio paskirties dirbamus žemės sklypus, dydį. Dėl ko atitinkamai mažėja realus dirbamos žemės plotas.
38. Teismų praktikoje pripažįstama, jog dėl specifinės, specialių žinių reikalaujančios reglamentavimo srities teisminei kontrolei ir patikros apimčiai esant sudėtingai, iš teisėkūros subjekto, atsižvelgiant į konkrečios teisinės priemonės (priimamų teisės normų) pobūdį ir reglamentavimo sritį, gali būti reikalaujama pakankamai detalai paaiškinti priimamas teisinės priemones, pateikiant objektyviais ir pakankamais duomenimis (faktais) apibūdintą reglamentuojamos srities situacijos analizę, kuri atskleistų priimamo teisės akto (teisės normų) teisinės bei faktinės prielaidas, numatomo teisinio reguliavimo poveikį reglamentuojamiems santykiams. Šios pareigos, priimant teisėkūros aktus, tinkamas vykdymas turėtų būti toks, kad teismas, atliekantis norminio teisės akto teisėtumo patikrą *inter alia* proporcingumo, teisėtų lūkesčių apsaugos, kitais aspektais, galėtų patikrinti, ar teisėkūros subjektas tinkamai pasinaudojo savo diskrecija¹⁴.
39. Taigi, šioje norminėje administracinėje byloje Atsakovui, kaip viešojo administravimo institucijai, veikiančiai administracinio reglamentavimo srityje, tenka pareiga aiškiai pagrįsti keičiamą teisinį reguliavimą bei jo proporcingumą. Nagrinėjamos bylos kontekste tai reiškia, kad Atsakovas turi pateikti pakankamai aiškių faktų ir argumentų, pagrindžiančių, jog prašomuose ištirti Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. įtvirtinti Telkinių pakrančių apsaugos juostų dydžiai ir dėl Aktualios redakcijos aprašo 6 p. reguliavimo nebetaikoma Ankstesnės redakcijos aprašo 13 p. išimtis yra minimaliai būtini, kad būtų pasiekti Lydraštyje nurodyti aplinkosauginiai tikslai (kitais variantais, įrodyti, jog taikomi ribojimai nėra pertekliniai).
40. Atsakovui neįrodžius pastarųjų aplinkybių šios norminės administracinės bylos nagrinėjimo metu, būtų konstatuojamas Konstitucijos 46 str. 1 d., įtvirtinančios ūkinės veiklos laisvę bei pareigą šią laisvę riboti proporcingai, pažeidimas.

3.2. Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. pažeidžia Konstitucijos 23 str. 3 d. įtvirtintą pareigą teisingai atlyginti už ribojamą nuosavybę

41. Konstitucijos 23 str. 1 d. įtvirtinta, jog nuosavybė neliečiama. Konstitucijos 23 str. 3 d. įtvirtinta šios taisyklės išimtis, nurodanti, jog nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama.

¹⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. Balandžio 11 d. sprendimas Nr. el-6-502/2017.

42. Tuo tarpu įtvirtinus naujus Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžius nebuvo nustatyta į šias teritorijas patenkančių žemės sklypų savininkų/naudotojų nuostolių, kylančių dėl ribojamos teisės verstis žemės ūkio veikla, kompensavimo mechanizmo. Dėl ko, Pareiškėjo vertinimu, buvo pažeistas Konstitucijos 23 str. 3 d. įtvirtintas reikalavimas teisingai atlyginti už ribojamą nuosavybę.
43. Konstitucinio Teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad pagal Konstituciją valstybė negali neribotai kištis į asmens ūkinę veiklą¹⁵. Pagal Konstituciją riboti ūkinės veiklos laisvę galima, jeigu apribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; apribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; laikomasi konstitucinio proporcingumo principo¹⁶. Konstitucinis Teismas, sistemaiškai aiškindamas Konstitucijos 46 str. 3 d. įtvirtintą teisinį reguliavimą, yra konstatavęs, kad valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi laikytis asmens ir visuomenės interesų derinimo principo, užtikrinti ir privataus asmens (ūkinės veiklos subjekto) ir visuomenės interesus¹⁷.
44. Kaip minėta anksčiau, su Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų nustatymu susiję teisės aktai ne tik užtikrina visuomenės teisės, kad į vandens telkinius nepatektų pavojingų medžiagų, įgyvendinimą, bet tuo pačiu suponuoja ir žemės sklypų, kuriuose nustatytos šios teritorijos, savininkams/naudotojams draudimą dirbti šiuos žemės sklypus, naudojant trąšas, cheminius augalų apsaugos produktus, kitas chemines medžiagas ir jų mišinius. Todėl Aplinkos ministerijai inicijuojant Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžių pakeitimus (jas reikšmingai didinant), Aplinkos ministerija turėjo ne tik įvertinti dėl padidėjusių pakrančių apsaugos juostų ir zonų sumažėjusį žemės ūkio paskirties dirbamų žemės sklypų, kuriuos galima dirbti, plotą, bet ir užtikrinti šių žemės savininkų (ar šiuose sklypuose ūkinę veiklą vykdančių asmenų) patiriamų nuostolių atlyginimą.
45. Tačiau po Aktualios redakcijos aprašo įsigaliojimo padidėjus konkrečiame žemės sklype esančių Telkinių pakrančių apsaugos juostos ir zonos dydžiui ir dėl to sumažėjus dirbamam žemės ūkio paskirties žemės plotui, nėra nustatyta jokia žemės savininko/naudotojo nuostolių kompensavimo mechanizmo.
46. Telkinių pakrančių apsaugos juostos bei zonos, vadovaujantis Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 99 str., 100 str., yra priskiriamos specialiosioms žemės naudojimo sąlygoms. Nors Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 13 str. ir įtvirtinta, jog žemės sklypo savininkas, kurio žemėje viešojo intereso tenkinimui nustatoma specialioji žemės naudojimo sąlyga, turi teisę gauti kompensaciją, pakrančių apsaugos juostoms bei zonoms, kaip specialiosioms sąlygoms, **kompensacija netaikoma**. Toks aiškinimas išplaukia iš sisteminio Įsakymo, Aktualios redakcijos aprašo, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo bei Saugomų teritorijų įstatymo normų aiškinimo.
47. Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 13 str. 5 d. 2 p. nurodoma, jog kompensacijos nemokamos „kitais įstatymų nustatytais atvejais“ (analogiška išimtis numatyta ir jau Nuostolių atlyginimo metodikos 6.3.3. p.).
48. Atkreiptinas dėmesys, jog Įsakyme, kuriuo patvirtintas Aktualios redakcijos aprašas, yra nurodyta, jog Aktualios redakcijos aprašas yra patvirtintas vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu. Tai reiškia, jog Aktualios redakcijos aprašu reguliuojamiems teisiniams santykiams yra taikomas ir Saugomų teritorijų įstatymas. Ir būtent Saugomų teritorijų įstatyme yra numatytas minėtas „kitais įstatymų nustatytais atvejais“, kuriuo remiantis Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų nustatymo atveju nėra taikoma jokia kompensacija dėl apribotos ūkinės veiklos.

¹⁵ Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas.

¹⁶ Konstitucinio Teismo 2010 m. vasario 26 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai.

¹⁷ Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d., 2002 m. balandžio 9 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai.

49. Viena vertus, Saugomų teritorijų įstatymo 32¹ str. 3 d. 2 p. nurodoma, jog kasmetinės kompensacijos išmokamos ir žemės ūkio veiklos subjektams, kurių valdose po nuosavybės ar žemės naudojimo teisių įgijimo įsteigiama nauja saugoma teritorija, pakeičiamos esamos saugomos teritorijos ribos arba nustatomi nauji žemės ūkio veiklos apribojimai, dėl kurių jie iš sklypų, patenkančių į tokias saugomas teritorijas, gauna mažesnes pajamas. Šiuo atveju kompensuojama kasmet prarandamų pajamų dalis. Kasmetinė kompensacija už žemės plotą, kuriame buvo nustatyti žemės ūkio veiklos apribojimai, mokama 10 metų.
50. Tačiau, kartu Saugomų teritorijų įstatymo 32¹ str. 4 d. 2 p. numatyta, jog kompensacijos nemokamos už veiklos apribojimus, nustatytus bendrosios ekologinės apsaugos zonos. Pagal šio įstatymo 2 str. 10 p., ekologinės apsaugos zonos – teritorijos, kuriose nustatomi veiklos apribojimai norint apsaugoti gretimas teritorijas ar objektus, taip pat aplinką nuo galimo neigiamo veiklos poveikio. Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 99 str., 100 str., nustatantys veiklos draudimus, taikomus Telkinių pakrančių apsaugos juostose ir zonos, yra išdėstyti šio įstatymo VII ir VIII skirsniuose, patenkančiuose į šio įstatymo VI skyrių, pavadintą „Ekologinės apsaugos zonos, gamtos išteklių“.
51. Apibendrinus sisteminiu teisės aiškinimo metodu pagrįstą minėtų teisės aktų analizę, matyti, jog:
i) Telkinių pakrančių apsaugos juostos ir zonos patenka į ekologinės apsaugos zonas;
ii) įstatymų leidėjas *expressis verbis* Saugomų teritorijų įstatymo 32¹ str. 4 d. 2 p. įtvirtino, jog kompensacijos nemokamos už veiklos apribojimus, nustatytus šiose ekologinės apsaugos zonos.
52. Atsižvelgiant į tai, matyti, jog žemės ūkio paskirties žemės sklypų, patenkančių į Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų teritorijas, savininkai/naudotojai, privalės riboti savo ūkinę veiklą, nes negalės dirbti dalies iki šiol dirbtų žemės sklypų, tačiau valstybė už tokį žemės ūkio veiklos ribojimą, įskaitant ir pačios nuosavybės teisės ribojimą, ribojimus patiriančioms ūkininkams nenustatė jokio kompensacinio mechanizmo.
53. Kaip minėta, Konstitucijos 23 str. 3 d. įtvirtinta, jog nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama. Konstitucinio Teismo doktrinoje nurodyta, jog asmuo, kurio nuosavybė paimama visuomenės poreikiams, turi teisę reikalauti, kad nustatytas atlyginimas būtų lygiavertis paimamai nuosavybei¹⁸. Savininko teisių ir interesų negalima priešpriešinti viešajam interesui¹⁹.
54. Nors ginčo atveju Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. nustatant naujus Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžius, į šias teritorijas patenkantys žemės ūkio paskirties žemės sklypai ir nėra paimami visuomenės poreikiams tenkinti, t. y. ginčo atveju nepasikeičia aptariamų žemės sklypų savininkas, tai nepaneigia aplinkybės, jog šių žemės sklypų savininkai/naudotojai patiria reikšmingus teisės verstis žemės ūkio veikla ribojimus, pasireiškiančius draudimu į Telkinių pakrančių apsaugos juostas ir zonas patenkančiuose žemės sklypuose vykdyti ūkinę veiklą. Remiantis sisteminiu aiškinimo metodu, konstitucinėje jurisprudencijoje įtvirtintas reikalavimas tinkamai atlyginti už nuosavybės teisės ribojimą, taikytinas ir šio ginčo atveju.
55. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. įtvirtinus naujus Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžius ir nenustačius į šias teritorijas patenkančių žemės sklypų savininkų/naudotojų nuostolių, kylančių dėl ribojamos teisės verstis žemės ūkio veikla, kompensavimo mechanizmo, buvo pažeistas Konstitucijos 23 str. 3 d. įtvirtintas reikalavimas teisingai atlyginti už ribojamą nuosavybę.

¹⁸ Konstitucinio Teismo 2001 m. balandžio 2 d., 2003 m. kovo 4 d. nutarimai.

¹⁹ Konstitucinio Teismo 2008 m. gegužės 20 d. Nutarimas.

3.3. Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. pažeidžia Konstitucinį teisėtų lūkesčių principą

56. Konstitucinio Teismo doktrinoje išaiškinta, jog teisėtų lūkesčių apsaugos principas siejasi su visų valstybės institucijų pareiga laikytis priimtų įsipareigojimų. Šis principas taip pat reiškia įgytų teisių apsaugą, t. y. asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius teisės aktus įgytos teisės bus išlaikytos nustatytą laiką ir galės būti realiai įgyvendinamos. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad pagal šį principą teisinį reguliavimą galima keisti tik laikantis iš anksto nustatytos tvarkos ir nepažeidžiant Konstitucijos principų bei normų, teisinio reguliavimo pataisomis negalima paneigti asmens teisėtų interesų ir teisėtų lūkesčių²⁰.
57. Pabrėžtina, kad gali susidaryti tokios faktinės situacijos, kai asmuo, atitinkantis teisės aktuose nustatytas sąlygas, pagal šiuos teisės aktus įgijo tam tikras teises ir dėl to jam atsirado lūkesčiai, kuriuos šis asmuo šių teisės aktų galiojimo metu galėjo pagrįstai laikyti teisėtais, taigi pagrįstai galėjo tikėtis, kad, jeigu jis paklus teisei, vykdys įstatymų reikalavimus, jo lūkesčiai valstybės bus laikomi teisėtais ir bus valstybės ginami ir saugomi²¹. Teisinio reguliavimo pataisomis negalima paneigti asmens teisėtų interesų ir teisėtų lūkesčių, nes asmenys, pagal įstatymą įgiję tam tikras teises, turi teisę pagrįstai tikėtis, kad šios teisės nustatytą laiką bus išlaikytos ir įgyvendinamos²².
58. Konstitucinio Teismo doktrinoje pastaruosius 18 metų nuosekliai pabrėžiama, jog žemė – ypatingas nuosavybės teisės objektas²³. Žemės sklypų turėjimas nuosavybės teise yra viena iš esminių sąlygų verslui pradėti ir jam plėtoti, viena iš būtinų ūkinės veiklos vykdymo prielaidų. **Žemės ūkio paskirties žemė yra išskirtinės vertės ribotas gamtos išteklius.** Anot Konstitucinio Teismo, įstatymų leidėjas privalo nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad žemės sklypai, jeigu jie yra priskirti žemės ūkio paskirties žemei, savininkų/naudotojų būtų naudojami būtent žemės ūkio veiklai, kad žemės ūkio paskirties žemės pobūdis, kol jos paskirtis pagal įstatymo nustatytus kriterijus nebus pakeista, būtų išsaugotas²⁴. Konstitucinėje doktrinoje nurodoma, jog teisiškai reguliuojant santykius, susijusius su žemės ūkio paskirties žemės naudojimu verslui, ūkinei veiklai, būtina paisyti žemės, kaip gamtos išteklių, prigimties ir jos, kaip nekilnojamojo turto, specifikos. Iš Konstitucijos kyla galimybė ir būtinybė su žemės, kaip ypatingo nuosavybės teisės objekto (ir vienos iš verslo sąlygų – ūkinės veiklos vykdymo prielaidų), įsigijimu bei valdymu, taip pat su perleidimu susijusius santykius teisiškai reguliuoti taip, kad nebūtų sudaryta prielaidų pakenkti žemei kaip ypatingai Konstitucijos ginamai ir saugomai vertybei, pažeisti kitų konstitucinių vertybių²⁵.
59. Kartu atkreiptinas dėmesys, jog Ankstesnės redakcijos aprašo pirmoji redakcija buvo įtvirtina dar 2001 m. Vėliau, priimant Ankstesnės redakcijos aprašo pakeitimus nebuvo daromi esminiai Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžių pakeitimai.
60. Atsižvelgiant į tai, Lietuvos ūkininkams per 22 metus susiformavo pagrįstas lūkestis ne tik dėl Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžių, bet ir dėl galimybės žemės ūkio paskirties žemės sklypus, esančius greta šių pakrančių apsaugos juostų ir zonų, naudoti pagal tikslinę jų paskirtį. Šio lūkesčio vedini Lietuvos ūkininkai pirko žemės ūkio paskirties žemės sklypus, kurie buvo greta Telkinių (ar juos nuomojosi) ir turėjo pagrįstą lūkestį ūkinei veiklai naudoti visą žemės sklypo dalį, nepatenkančią į Ankstesnės redakcijos aprašu nustatytą Telkinių pakrančių apsaugos juostos ir zonos plotą. Šiuose sklypuose ūkininkai vykdė ūkinę veiklą, sėjo pasėlius, juos tręšė. Tikėjosi iš šių žemės sklypų gauti derlių, jį pardavus – gauti pajamas.
61. Tačiau dabar toks ūkinei veiklai galimo naudoti žemės sklypo plotas, nepaisant Konstitucinio Teismo formuojamos žemės, kaip išskirtinės vertės riboto gamtos išteklių, doktrinos dėl

²⁰ Konstitucinio Teismo 2001 m. gruodžio 18 d. nutarimas.

²¹ Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas.

²² Konstitucinio Teismo 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimas.

²³ Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d., 2006 m. kovo 14 d. nutarimai.

²⁴ Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 30 d. nutarimas.

²⁵ Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 30 d. nutarimas.

Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. įsigaliojimo ir jais padidintų Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžio sumažėja, kartu mažėjant ir iš ūkinės veiklos galimoms gauti pajamoms.

62. Šią aplinkybę sistemiškai vertinant kartu su šio pareiškimo 3.2. skyriuje detaliai aprašyta nuostolių, patirsimų dėl apribotos ūkinės veiklos teritorijose, patenkančiose į Telkinių pakrančių apsaugos juostas ir zonas, kompensavimo mechanizmo nebuvimo, yra pažeidžiamas Lietuvos žemės ūkio subjektų lūkestis gauti pajamas iš ilgą laiką vykdomos žemės ūkio veiklos.

3.4. Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. prieštarauja konstituciniam atsakingo valdymo principui

63. Konstitucija yra valstybės valdžią ribojanti aukščiausioji teisė, joje, be kita ko, yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas²⁶. Šis konstitucinis principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais ir tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus²⁷. Tinkamas, atsakingas valdymas, kaip yra aišku iš Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, neatsiejamas ir nuo gero administravimo reikalavimų. Kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma tiek bendrųjų teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.), tiek gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)²⁸.
64. Šiuo aspektu atkreiptinas dėmesys, kad vykdant reglamentavimo veiklą teisės aktuose yra įtvirtintos procedūrinės galimybės teisėkūros subjektui nustatyti priimamo teisinio reguliavimo prielaidas (faktines situacijos aplinkybes, šias aplinkybes patvirtinančius tam tikrus duomenis), visapusiškai įvertinti priimamų teisės normų (teisės akto projekto) teigiamas ir neigiamas pasekmes, ir tai pateikti teisės akto projekto lydimuosiuose dokumentuose ar pačiame teisės akte (jo prieduose). **Šių procedūrinių galimybių išnaudojimas teisėkūros procese, atsižvelgiant į konkrečią reglamentavimo sritį ir nustatomų teisės normų pobūdį, sudaro prielaidas ne tik priimti teisėtus *inter alia* proporcingus, objektyvius ir aiškius norminius administracinius aktus, bet ir užtikrina, jog atsižvelgiant į teisėkūros subjekto pateiktą priimamo teisinio reguliavimo pagrindimą, bus galima tinkamai atlikti priimtų teisinio reguliavimo nuostatų teisėtumo teisminę patikrą²⁹.**
65. Teisėkūros subjekto diskrecija, kad ir esanti labai plati, negali būti aiškinama, kaip paneigianti viešojo administravimo subjekto pareigą apskritai pagrįsti savo priimamus sprendimus, todėl, priimant konkretų norminį administracinį aktą (nustatant konkrečias teisės normas), turi būti aiškūs faktai, argumentai, teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi. **Nustatomo teisinio reguliavimo pagrindimas turi būti adekvatus, aiškus ir pakankamas.** Tokio pagrindimo stoka apsunkina administracinio teismo atliekamą tokių aktų teisėtumo patikrą, ypač kai administracinis aktas, kurio teisėtumas yra tiriamas, reglamentuoja specialiųjų žinių reikalaujančią sritį. **Viešojo administravimo subjektui tenkanti pareiga pagrįsti savo priimamus sprendimus negali būti perkelta teisingumą vykdančiai institucijai³⁰.**

²⁶ Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas, 2010 m. spalio 27 d. išvada.

²⁷ Konstitucinio Teismo 2012 m. spalio 26 d., 2012 m. lapkričio 10 d. išvados, 2014 m. gegužės 27 d., 2016 m. liepos 8 d. nutarimai.

²⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1605/2012; 2015 m. spalio 7 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-1095-492/2015.

²⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. balandžio 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. el-6-502/2017.

³⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. balandžio 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. el-6-502/2017.

66. Taigi, pagal kompetenciją reglamentuojant Telkinių pakrančių apsaugos juostas ir zonas, Aplinkos ministerijai kyla pareiga ne tik nustatyti tokį poįstatyminį teisinį reguliavimą, kuris atitiktų iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančius reikalavimus, *inter alia* jis turi būti proporcingas (tinkamas ir būtinas teisėtiems tikslams pasiekti), nepažeisti teisėtų lūkesčių, bet ir priimant teisės aktus, nustatant konkrečias teisės normas (įtvirtinant Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžius), bet ir gebėti tinkamai, adekvačiai, aiškiai jas paaiškinti, taip pat konkrečių duomenų, aplinkybių pagrindu pagrįsti *inter alia* jų proporcingumą, atitikimą kitiems principams taip, kad vykdant teisminę nustatytų Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų nustatymo/joms keliamų reikalavimų kontrolę, būtų aiškūs priimamo teisinio reguliavimo motyvai, tikslai, faktinės, teisinės prielaidos, pateiktas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, ir teismas, remdamasis šiais duomenimis, galėtų patikrinti, ar nustatytasis teisinis reguliavimas atitinka siekiamus tikslus, yra tinkamas, būtinas, taigi galėtų patikrinti, ar Aplinkos ministerija tinkamai įgyvendino savo diskreciją.
67. Kaip minėta, Atsakovas 2022 m. birželio 7 d. TAIS registravo Įsakymo ir Aktualios redakcijos aprašo projektą ir prie šių teisės aktų pridėjo Lydraštį su Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžio pokyčio motyvais. Atsakovas Lydraštyje nurodė, jog pakeisti esamą pakrančių apsaugos juostų ir zonų nustatymo tvarką (įskaitant ir pačius jų dydžius) be kita ko lėmė aplinkybė, jog anksčiau galioję Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžiai buvo per maži ir neužtikrino vandens telkinių apsaugos nuo taršos.
68. Atsakovas šį teiginį Lydraštyje grindė Ataskaitos išvadomis, tačiau kartu nuo jų reikšmingai nukrypo. Nei Lydraštyje, nei kitame teisėkūros dokumente Atsakovas nepateikė jokio paaiškinimo, kodėl:
- Atsakovas atsisakė nustatyti Ataskaitoje rekomenduotą 3 m pločio pakrantės apsaugos juostą prie 10 km ir trumpesnių upių (ir sureguliuotų), ežerų ir tvenkinių, kurių plotas ne didesnis kaip 0,5 ha, dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas 0,1–2 ha, bei prie visų magistralinių griovių ir kanalų (Ataskaitos 38 puslapis);
 - prie ilgesnių kaip 10 km upių (ir sureguliuotų) ir ant tokių upių įrengtų tvenkinių bei prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas didesnis kaip 0,5 ha, dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas didesnis kaip 2 ha, nustatė 30 m pločio pakrančių apsaugos juostą vietoje Ataskaitoje siūlytos 10 m pločio pakrančių apsaugos juostos;
 - Atsakovas nepagrindė ir pačios dar prieš 13 metų rengtos Ataskaitos aktualumo 2023 metams. Atsakovas net neįrodinėjo, kad šios rekomendacijos ir praėjus 13-ka metų siūlo optimaliausią sprendimą, užtikrinantį teisingą ir teisėtą pusiausvyrą tarp siekio užtikrinti Telkinių švarą bei šalia šių Telkinių žemės ūkio veiklą vykdančių ūkio subjektų teisę ūkine veikla verstis netrukdomai;
 - Atsakovas taip pat visiškai nepagrindė Telkinių apsaugos zonų didinimo, kai Aktualios redakcijos aprašo 6 p., priešingai nei Anksčiau galiojusios redakcijos 13 p., nebėra numatoma, jog iki 5 km ilgio upių, nepatenkančių į miestų teritorijas, apsaugos zonų dydis yra lygus pakrantės apsaugos juostos dydžiui.
69. Teismų praktikoje pripažįstama, jog dėl specifinės, specialių žinių reikalaujančios reglamentavimo srities teisminei kontrolei ir patikros apimčiai esant sudėtingai, iš teisėkūros subjekto, atsižvelgiant į konkrečios teisinės priemonės (priimamų teisės normų) pobūdį ir reglamentavimo sritį, gali būti reikalaujama pakankamai detaliai paaiškinti priimamas teises priemones, pateikiant objektyviais ir pakankamais duomenimis (faktais) apibūdinantą reglamentuojamos srities situacijos analizę, kuri atskleistų priimamo teisės akto (teisės normų) teises bei faktines prielaidas, numatomo teisinio reguliavimo poveikį reglamentuojamiems santykiams. Šios pareigos, priimant teisėkūros aktus, tinkamas vykdymas turėtų būti toks, kad teismas, atliekantis norminio teisės akto teisėtumo

patikrą *inter alia* proporcingumo, teisėtų lūkesčių apsaugos, kitais aspektais, galėtų patikrinti, ar teisėkūros subjektas tinkamai pasinaudojo savo diskrecija³¹.

70. Taigi, šioje norminėje administracinėje byloje Atsakovui, kaip viešojo administravimo institucijai, veikiančiai administracinio reglamentavimo srityje, tenka pareiga pagrįsti ir įrodyti, kodėl keisdamas pakrančių apsaugos juostų ir zonų teisinį reguliavimą ir remdamasis Ataskaita, kaip vieninteliu moksliniu šaltiniu, kartu nuo šios Ataskaitos rekomendacijų reikšmingai nukrypsta ir kuo Atsakovas grindžia sprendimą Telkinių apsaugos zonų reguliavime atsisakyti Ankstesnės redakcijos aprašo 13 p. įtvirtintos išimties, kai zonų plotis prilyginamas pakrančių apsaugos juostų pločiui. Atsakovui objektyviais duomenimis nepagrindus šios aplinkybės, būtų konstatuojamas ir konstitucinio atsakingo valdymo principo pažeidimas.

3.5. Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4. p. prieštarauja Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. 4 p. įtvirtintiems teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principams, 7 str. nustatyti teisėkūros subjekto pareigai konsultuotis su visuomene bei Konstitucijos 33 str. 2 d. įtvirtinai piliečių teisei dalyvauti valdant savo šalį, kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus

71. Konstitucinis Teismas pabrėžia, kad konstitucinio teisinės valstybės principo esmė – teisės viešpatavimas; konstitucinis teisės viešpatavimo imperatyvas reiškia, kad valdžios laisvę riboja teisė, kuriai privalo paklusti visi teisinių santykių subjektai, neišskiriant nė teisėkūros subjektų³². Šiuo principu turi būti vadovaujama ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant³³. Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus teisėkūros subjektams, *inter alia* tai, kad teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; leidžiant teisės aktus turi būti paisoma teisėkūros procedūrinių reikalavimų, taip pat ir tų, kuriuos yra nusistatęs pats teisėkūros subjektas³⁴. Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja ir teisės aktų hierarchiją, *inter alia* tai, kad poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimami remiantis įstatymais³⁵. Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus³⁶.
72. Įstatymo viršenybės principo turi būti paisoma ne tik nustatant norminio administracinio teisės akto turinį, bet ir tokių teisės aktų priėmimo procedūroje³⁷. Norminių administracinių aktų rengimas patenka į viešosios teisės reglamentavimo sritį, o norminiais administraciniais aktais sprendžiami svarbūs, dažnai tiesiogiai asmenų teises ir pareigas veikiantys klausimai. Dėl to, siekiant užtikrinti kokybišką, aukštus žmogaus teisių apsaugos standartus atitinkančią teisės aktų leidybą, teisėkūros subjektams tenka pareiga tinkamai ir detalai reglamentuoti norminių administracinių aktų rengimo ir priėmimo procedūras³⁸. Kartu pažymėtina, jog vien tai, kad teisės aktą priėmė kompetentingas subjektas savaime nereiškia, kad priimtas aktas yra teisėtas.

³¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. Balandžio 11 d. sprendimas Nr. el-6-502/2017.

³² Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d., 2015 m. lapkričio 19 d. nutarimai.

³³ Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d., 2006 m. sausio 16 d., 2015 m. spalio 29 d., 2016 m. liepos 8 d. nutarimai.

³⁴ Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d. nutarimai.

³⁵ Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d., 2010 m. kovo 9 d., 2015 m. spalio 29 d. nutarimai.

³⁶ Konstitucinio Teismo 2012 m. spalio 26 d., 2012 m. lapkričio 10 d. išvados, 2014 m. gegužės 27 d., 2016 m. liepos 8 d. nutarimai.

³⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. gruodžio 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-20/2007.

³⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. spalio 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I¹-4/2005, Administracinių teismų praktika, 2005, Nr. 8.

Priimtas teisės aktas turi neprieštarauti aukštesnės galios teisės aktams, jį priimant turi būti laikomasi pagrindinių procedūrų ir taisyklių.³⁹

73. Konstitucinis Teismas taip pat pažymi, kad konstitucinis atsakingo valdymo principas, aiškinamas kartu su Konstitucijos 5 str. 3 d. įtvirtintu valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms imperatyvu, suponuoja teisėkūros procedūrų viešumo ir skaidrumo reikalavimus, kurių privalo laikytis *inter alia* valstybės valdžią įgyvendinančios institucijos. **Tokių reikalavimų paisymas priimant teisės aktus yra būtina visuomenės pasitikėjimo valstybe ir teise bei valdžios atsakomybės visuomenei sąlyga; jis sudaro prielaidas įtraukti visuomenę į sprendimų, susijusių su viešaisiais interesais, priėmimo procesą, *inter alia* sudarant galimybę susipažinti su rengiamais teisės aktų projektais ir kita su jais susijusia informacija, taip įgyvendinant *inter alia* Konstitucijos 33 str. įtvirtintas piliečių teises dalyvauti valdant savo šalį, kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskusti jų sprendimus⁴⁰.**
74. Taip pat Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog priimant teisės aktus negalima ignoruoti nė vieno įstatymuose nustatytos teisės aktų priėmimo tvarkos etapo ar taisyklės; būtinybė teisės aktus priimti nuosekliai laikantis įstatymuose nustatytos teisės aktų priėmimo tvarkos kyla iš Konstitucijos. Pagal Konstituciją įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytą Vyriausybės teisės aktų priėmimo tvarkos etapų ar taisyklių būtina paisyti rengiant kiekvieną Vyriausybės teisės akto projektą nepriklausomai nuo to, ar tuo teisės aktu numatoma keisti (koreguoti) teisinį reguliavimą, nustatyti naują ar panaikinti galiojantįjį⁴¹. Pareiškėjo vertinimu, šios taisyklės dėl būtinybės teisės aktus priimti nuosekliai laikantis įstatymuose nustatytos teisės aktų priėmimo tvarkos *mutatis mutandis* taikytinos ir Aplinkos ministerijai teisėkūros procese priimant ar keičiant norminio pobūdžio administracinius aktus.
75. Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 1 d. nurodoma, jog teisėkūros principai išreiškia tam tikrus imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. 4 p. patikslinama, jog teisėkūros procese, be kita ko vadovaujamosi atvirumo ir skaidrumo principais, reikšiančiais, kad teisėkūra turi būti vieša, su bendraisiais interesais susiję teisėkūros sprendimai negali būti priimami visuomenei nežinant ir neturint galimybių dalyvauti, valstybės politikos tikslai, teisinio reguliavimo poreikis ir teisėkūroje dalyvaujantys subjektai turi būti žinomi, visuomenei ir interesų grupėms sudarytos sąlygos teikti pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo visose teisėkūros stadijose, taip pat turi būti žinomi teisės aktų projektų rengimą inicijavę, teisės aktų projektus parengę, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą atlikę subjektai ir galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą atliekantys subjektai.
76. Teisėkūros pagrindų įstatymo 7 str., reglamentuojančiame konsultavimosi su visuomene procedūrą, yra akcentuojama, jog konsultavimosi su visuomene tikslas – užtikrinti teisėkūros atvirumą, skaidrumą, sužinoti visuomenės nuomonę apie teisinio reguliavimo problemas ir jų sprendimo būdus, sudaryti visuomenei galimybę daryti įtaką teisės akto projekto turiniui, geriau įvertinti numatomo teisinio reguliavimo teigiamas ir neigiamas pasekmes (1 d.); su visuomene turi būti konsultuojamasi laiku ir dėl esminių klausimų (konsultavimosi efektyvumas), taip pat tiek, kiek yra būtina (konsultavimosi proporcingumas) (2 d.). Iš Teisėkūros pagrindų įstatymo 7 str. nuostatų darytina išvada, jog konsultavimosi procedūra gali būti įgyvendinta tik paskelbus teisės akto projektą.
77. TAIS matyti, jog Aktualios redakcijos aprašo projektas buvo registruotas 2022 m. birželio 7 d. Tą pačią dieną projektas buvo pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms ir visuomenei, o būtent: Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai; Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Valstybinei miškų tarnybai, Lietuvos matininkų

³⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. rugpjūčio 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-146-2026-12.

⁴⁰ Konstitucinio Teismo 2016 m. liepos 8 d. nutarimas.

⁴¹ Konstitucinio Teismo 2016 m. liepos 8 d. nutarimas.

asociacijai, Lietuvos geodezininkų ir matininkų sąjungai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmams ir Aplinkosaugos koalicijai (toliau visos kartu – **Suinteresuotos institucijos**).

78. TAIS tarp Suinteresuotų institucijų pateiktų išvadų nėra Lietuvos Respublikos Žemės ūkio rūmų išvados. Viena vertus, Vyriausybės darbo reglamento⁴², kuris taikomas ir Atsakovui, 30 p. nurodoma, jog jeigu išvadas teikiantis subjektas nustatytu laiku išvadų nepateikia, laikoma, kad jis teisės akto projektui pritaria ir ministerijų atstovų pasitarime dėl šio teisės akto projekto pastabų nebeteikia. Tačiau kartu šiame 30 p. nurodoma, jog ši taisyklė netaikoma tais atvejais, jeigu po derinimo su suinteresuotomis institucijomis teisės akto projektas pasikeitė iš esmės ar buvo papildytas nuostatomis, kurių derinimo metu nebuvo.
79. Šiuo aspektu atkreiptinas ypatingas dėmesys į Aktualios redakcijos aprašo projekto 9 p. Šiame punkte, išdėstyta lentelės forma, įtvirtinti Telkinių pakrančių apsaugos juostų dydžiai buvo nustatyti tiems vandens telkiniams, kurių geografinė buvimo vieta buvo: I) Kaimo gyvenamosiose vietovėse; ii) Miesto gyvenamosiose vietovėse; iii) Prie miesto gyvenamosiose vietovėse esančių upių, kurios patenka į valstybinius ar savivaldybių draustinius, valstybinius parkus, biosferos stebėsenos teritorijas, arba jos yra nutolusios nuo minėtų saugomų teritorijų ne toliau kaip 30 m.
80. Tuo tarpu šiuo metu galiojančios Aktualios redakcijos 9 p., išdėstyta lentelės forma, įtvirtinti Telkinių pakrančių apsaugos juostų dydžiai yra nustatyti tiems vandens telkiniams, kurių geografinė buvimo vieta yra: i) **Į kaimo ir miesto gyvenamąsias vietas nepatenkančiose teritorijose**; ii) Kaimo gyvenamosiose vietovėse; iii) Miesto gyvenamosiose vietovėse; iv) Prie miesto gyvenamosiose vietovėse esančių upių, kurios patenka į valstybinius ar savivaldybių draustinius, valstybinius parkus, biosferos stebėsenos teritorijas arba yra nutolusios nuo minėtų saugomų teritorijų ne daugiau kaip 30 m (toliau – miesto gyvenamojoje vietovėje esanti saugoma teritorija).
81. Tai reiškia, kad tuo metu, kai Atsakovas Suinteresuotoms institucijoms susipažinimui ir pastabų teikimui siuntė Aktualios redakcijos aprašo projektą, pakrančių apsaugos juostos nebuvo nustatytos tiems Telkiniams, kurie nepateko į kaimo ir miesto gyvenamąsias vietas. Šis ginčijamo teisės akto pokytis nebuvo tik techninio/redakcinio pobūdžio. Pokyčiu buvo įtraukta papildoma Telkinio geografinė teritorija, kurioje esantiems Telkiniams nustatomas pakrančių apsaugos juostos režimas. Tokiu būdu po įsakymo ir Aktualios redakcijos aprašo projekto išsiuntimo Suinteresuotoms institucijoms, Aktualios redakcijos aprašo 9 p., išdėstyta lentelės forma, buvo papildytas papildoma grafa, tačiau šis pokytis nebuvo derintas nei su Suinteresuotomis institucijomis nei su kitais visuomenės atstovais.
82. Tai lėmė suinteresuotos visuomenės įtraukimo į sprendimų, susijusių su viešaisiais interesais, priėmimo proceso apribojimą, *inter alia* jiems nebuvo sudaryta galimybė susipažinti su visu rengiamu teisės akto projektu ir kita su juo susijusia informacija. Taip jiems buvo sutrukdyta įgyvendinti *inter alia* Konstitucijos 33 str. įtvirtintą piliečių teisę dalyvauti valdant savo šalį, kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus.
83. Pareiškėjo įsitikinimu, aptarti teisės akto priėmimo procedūros pažeidimai ir jų poveikis teisėkūros procedūrai vertintini kaip esminiai teisėkūros procedūros pažeidimai. Nustačius, kad buvo padaryti esminiai teisės akto priėmimo procedūros pažeidimai ir kad Aplinkos ministerija nepaisė pareigos laikytis įstatymuose ar norminio pobūdžio administraciniuose aktuose nustatytų teisės aktų leidybos proceso stadijų ir teisės aktų priėmimo taisyklių, konstatuotina, jog Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4. p. pagal priėmimo tvarką prieštarauja Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. 4 p. įtvirtintiems teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principams bei 7 str. įtvirtintai teisėkūros subjekto pareigai tartis su visuomene, o tai, savo ruožtu, nulėmė ir Konstitucijos 33 str. 2 d. įtvirtintos piliečių teisės dalyvauti valdant savo šalį, kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus, pažeidimą.

⁴² 1994 m. Rugsėjo 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 728 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės darbo reglamento patvirtinimo“.

-
84. Aukščiau nurodyti argumentai leidžia teigti, jog Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p., aptarta apimtimi, prieštarauja Konstitucijos 46 str. 1 d. įtvirtinai ūkinės veiklos laisvei bei pareigai šią laisvę riboti proporcingai; Konstitucijos 23 str. 3 d. įtvirtintai pareigai teisingai atlyginti už ribojamą nuosavybę; konstituciniams teisėtų lūkesčių bei atsakingo valdymo principams; o Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4. p. prieštarauja dar ir Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. 4 p. įtvirtintiems teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principams, šio teisės akto 7 str. nustatytai teisėkūros subjekto pareigai konsultuotis su visuomene ir Konstitucijos 33 str. 2 d. įtvirtinai piliečių teisei dalyvauti valdant savo šalį, kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus.
85. Dėl to kyla pagrįstų abejonių, ar Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. yra teisėti nurodyto reguliavimo atžvilgiu ir todėl Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui yra būtina iširti Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. atitiktį nurodyto reguliavimo nuostatomis.

IV. PRAŠYMAS TAIKYTI REIKALAVIMO UŽTIKRINIMO PRIEMONĘ

86. Pagal ABTĮ 116 str. 1 d., nesant specialių nuostatų, norminė administracinė byla nagrinėjama pagal bendras administracinės teisenos taisykles. Vadovaujantis ABTĮ 70 str. 1 d., teismas arba teisėjas proceso dalyvių motyvuotu prašymu arba savo iniciatyva gali imtis priemonių reikalavimui užtikrinti. Reikalavimas gali būti užtikrinamas bet kurioje proceso stadijoje, jeigu proceso dalyvis tikėtinau pagrindžia reikalavimo pagrįstumą ir nesiėmus užtikrinimo priemonių gali būti padaryta neatitaisoma arba sunkiai atitaisoma didelė žala. Jeigu yra šioje dalyje nurodyti pagrindai, reikalavimo užtikrinimo priemonės gali būti taikomos ir tais atvejais, kai būtina laikinai sureguliuoti padėtį, susijusią su ginčytiniais teisiniais santykiais.
87. Kaip matyti iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos⁴³, kartais teisėjų kolegija nutaria taikyti reikalavimo užtikrinimo priemonę – sustabdyti tikrinamo norminio administracinio akto (jo dalies) galiojimą ir kreipiantis į teismą su abstrakčiu pareiškimu prašant iširti administracinio teisės akto teisėtumą (kaip yra ir šio ginčo atveju).
88. Aktualios redakcijos aprašas ir atitinkamai ginčijami šio aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. įsigaliojo 2023 m. sausio 1 d. Tai reiškia, kad jau nuo šios datos Lietuvos ūkininkai nebegali dirbti ir tręšti žemės ūkio paskirties žemės sklypų, patenkančių į Telkinių pakrančių apsaugos juostų teritoriją. Todėl, 2023 m. pavasario sėjos metu Lietuvos ūkininkai jau privalės vadovautis Aktualios redakcijos aprašo nuostatomis, įskaitant ir šio aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. ir galės dirbti mažesnius žemės ūkio paskirties žemės sklypus, dėl ko žemės ūkio subjektai galės užauginti mažesnę žemės ūkio produkcijos kiekį bei gauti pajamas, šią produkciją pardavus.
89. Kaip minėta anksčiau, Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. padidinus Telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų dydžius ir tuo sumažinus žemės ūkio paskirties dirbamų žemės sklypų plotą, Lietuvos ūkininkams nėra numatytas jokių kompensacijų mokėjimas (žr. šio pareiškimo 3.2. skyrų).
90. Todėl Lietuvos ūkininkams 2023 m. pavasarį pradėjus sėją pagal Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. P. ir apsėjus ženkliai mažesnę žemės plotą, o Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui nustačius, kad prašomi iširti Aktualios redakcijos aprašo punktai prieštarauja aukštesnės teisinės galios aktams, Lietuvos ūkininkai patirs didžiulius nuostolius vien dėl tuo metu galiojusio neteisėto Telkinių pakrančių apsaugos juostų teisinio reguliavimo.

⁴³ Pavyzdžiui, reikalavimo užtikrinimo priemonės taikytos šiose administracinėse bylose: 2018 m. spalio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I-25-822/2018; 2018 m. liepos 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I-25-822/2018; 2018 m. rugpjūčio 1 d. nutartis administracinėje Nr. I-14-502/2018.

91. Pažymėtina, jog Lietuvoje galiojantys teisės aktai nenumato teisėkūros subjekto pareigos suinteresuotiems asmenims atlyginti žalą, kurią sukėlė jo paties priimtas ir motyvuotu teismo sprendimu neteisėtu pripažintas teisės aktas. Todėl tokie ūkininkai negalės civilinio proceso tvarka kreiptis į teismą su prašymu priteisti jau nugincytos teisės normos jiems sukeltą žalą.
92. Atsižvelgiant į tai, kad pavasarinė sėja Lietuvoje prasideda maždaug balandžio mėn., yra būtina stabdyti Aktualios redakcijos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. p. galiojimą, iki kol Lietuvos vyriausiam administraciniame teisme bus išspręstas jų atitikties aukštesnės teisinės galios teisės aktams klausimas.

V. PRAŠYMAS

93. Remdamasis aukščiau išdėstytu ir Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 112 str. 1 d. ir 117 str. 1 d. 2 p., Pareiškėjas

prašo:

1. Stabdyti 2022 m. rugsėjo 2 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-293 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymo Nr. 540 „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtinto Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo 9.2., 9.3., 9.4., 6. punktų galiojimą iki kol bus priimtas galutinis sprendimas šioje norminėje administracinėje byloje;
2. ištirti, ar 2022 m. rugsėjo 2 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-293 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymo Nr. 540 „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtinto Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo:

- 9.2. p., ta apimtimi, kuria nustatyta, jog:

prie 100 km ir ilgesnių upių, prie ežerų, tvenkinių, kurių plotas – 200 ha ir didesnis pakrantės apsaugos juostos išorinė riba nuo šių paviršinių vandens telkinių: i) j kaimo ir miesto gyvenamąsias vietas nepatenkančiose teritorijose turi būti nutolusi 30 m (upių ruožuose, kuriuose upės plotis – 5 m ir mažesnis, paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juosta turi būti nutolusi 10 m); ii) Kaimo gyvenamosiose vietovėse turi būti nutolusi 30 m (upių ruožuose, kuriuose upės plotis – 5 m ir mažesnis, paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juosta turi būti nutolusi 10 m); iii) Miesto gyvenamosiose vietovėse turi būti nutolusi 10 m; iv) Prie miesto gyvenamosiose vietovėse esančių upių, kurios patenka į valstybinius ar savivaldybių draustinius, valstybinius parkus, biosferos stebėsenos teritorijas arba yra nutolusios nuo minėtų saugomų teritorijų ne daugiau kaip 30 m, turi būti nutolusi 30 m (upių ruožuose, kuriuose upės plotis 5 m ir mažesnis, paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juosta turi būti nutolusi 10 m),

neprieštarauja Konstitucijos 46 str. 1 d. ir 23 str. 3 d.; konstituciniams teisėtų lūkesčių ir atsakingo valdymo principams; Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. 4 p. ir 7 str. bei Konstitucijos 33 str. 2 d.;

- 9.3. p. ta apimtimi, kuria nustatyta, jog:

prie ilgesnių kaip 10 km, bet trumpesnių kaip 100 km upių, prie ežerų ir tvenkinių, kurių plotas yra 10–200 ha, dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas – 2 ha ir daugiau, ir prie visų kanalų pakrantės apsaugos juostos išorinė riba nuo šių paviršinių vandens telkinių ribos į kaimo ir miesto gyvenamąsias vietas nepatenkančiose teritorijose, kaimo gyvenamosiose vietovėse, miesto gyvenamosiose vietovėse bei prie miesto gyvenamosiose vietovėse esančių upių, kurios patenka į valstybinius ar

savivaldybių draustinius, valstybinius parkus, biosferos stebėsenos teritorijas arba yra nutolusios nuo minėtų saugomų teritorijų ne daugiau kaip 30 m, turi būti nutolusi 10 m

neprieštarauja Konstitucijos 46 str. 1 d. ir 23 str. 3 d.; konstituciniams teisėtų lūkesčių ir atsakingo valdymo principams; Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. 4 p. ir 7 str. bei Konstitucijos 33 str. 2 d.;

- 9.4. p ta apimtimi, kuria nustatyta, jog:

prie 10 km ir trumpesnių upių, ežerų ir tvenkinių, kurių plotas – iki 10 ha, dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių, kurių plotas – iki 2 ha pakrantės apsaugos juostos išorinė riba nuo šių paviršinių vandens telkinių ribos į kaimo ir miesto gyvenamąsias vietas nepatenkančiose teritorijose, kaimo gyvenamosiose vietovėse, miesto gyvenamosiose vietovėse bei prie miesto gyvenamosiose vietovėse esančių upių, kurios patenka į valstybinius ar savivaldybių draustinius, valstybinius parkus, biosferos stebėsenos teritorijas arba yra nutolusios nuo minėtų saugomų teritorijų ne daugiau kaip 30 m, turi būti nutolusi 5 m

neprieštarauja Konstitucijos 46 str. 1 d. ir 23 str. 3 d.; konstituciniams teisėtų lūkesčių ir atsakingo valdymo principams; Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. 4 p. ir 7 str. bei Konstitucijos 33 str. 2 d.;

- 6 p. ta apimtimi, kuria nenustatyta, jog:

į miesto gyvenamąsias teritorijas nepatenkančiose trumpesnėse kaip 5 km upėse, prie jose esamų sureguliuotų ilgesnių kaip 100 m ilgio ruožų ir tarp jų įsiterpusių nesureguliuotų ruožų, trumpesnių kaip 100 m ilgio telkinių (išskyrus prie miesto gyvenamosiose vietovėse esančias upes, kurios patenka į valstybinius ar savivaldybių draustinius, valstybinius parkus, biosferos stebėsenos teritorijas arba nutolusios nuo minėtų saugomų teritorijų ne daugiau kaip 30 m), apsaugos zonų plotis lygus pagal šio Tvarkos aprašo III skyriaus nuostatas nustatomų apsaugos juostų pločiui

neprieštarauja Konstitucijos 46 str. 1 d. ir 23 str. 3 d.; konstituciniams teisėtų lūkesčių ir atsakingo valdymo principams.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. rugsėjo 2 d. įsakymas Nr. D1-293 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymo Nr. 540 „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ ir šiuo įsakymu patvirtintas Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašas;
2. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. rugsėjo 2 d. įsakymo Nr. D1-293 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymo Nr. 540 „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ ir šiuo įsakymu patvirtinto Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo projektų lydraštis;
3. Lietuvos Žemė ūkio universiteto Vandens ūkio instituto 2009 m. parengta ataskaita „Apsauginių juostų bei zonų rengimo/tvarkymo priemonių ir priemonių sausinamuose žemės plotuose taikymo, siekiant sumažinti vandens telkinių taršą, galimybių analizės atlikimas ir rekomendacijų priemonėms taikyti parengimas. 9 dalis“.

Lietuvos Respublikos Seimo narys Antanas Matulas